# GAZETA KRAKOWSKA

Nro 20.

## Z KRAKOWA DNIA 10 MARCA 1819. ROKU WE SZRODĘ


*Z Warszawy d. 2 Marca.*

Nayiaśnieyszy Pan w dowód zadowolnienia swego z ofiarowanego sobie Dyaryuszu ostatniego Seymu Królestwa Polskiego, raczył nayłaskawiey udarować Seymu tegoż Sekretarza JW. Siarczyńskiego kosztownym pierścieniem brylantowym, który onemuż przez JW. Ministra Sekretarza Stanu przysłany został.

*Z Peterzburga d. 1 Lutego d. k.*

Dnia 26 z. m. w pałacu zimowym Jego Cesarskiey Mości po mszy, otrzymali posłuchanie u N. Pana Poseł nadzwyczayny i Minister Pełnomocny Ziedn: Stanów Amerykańskich, P. Campbell, oraz Poseł nadzwyczayny i minister Pełnomocny Sardyński, Hrabia Cotti de Brusasco, którzy mieli szczęście złożyć wierzytelne swe listy. Potem miał audyencyią pożegnania P. Semmler, Kommissarz Pruski. Tegoż dnia Cesarz Jegomość raczył dać audyencyią przybyłemu od Szacha Perskiego urzędnikowi Mahmed Hassan Chan, który miał zaszczyt okazania N. Panu w maneżu nadwornym przysłanych w podarunku od Szacha Perskiego 13 Perskich, Arabskich i Turkmeńskich koni.

Nayłaskawiey mianowani Kawalerami orderów S. Anny 1szey klassy Prezyduiący w Kommissyi Edukacyyney Wołyńskiey Sobański; S. Włodzimierza 3ciey klassy, astronom obserwator w Uniwersytecie Wileńskim Sniadecki.

W nagrodę służby Pisarz Wołyńskiey Kommissyi Edukacyyney, Franciszek Rudzki, mianowany Assessorem kollegialnym.

Na posiedzeniu Cesarsko-Rossyyskiey Akadamii dnia 28 z. m. obrani zostali członkami honorowemi: JW. Kanclerz Państwa Hrabia Mikołay Rumiancow, i JW. Alexander Naryszkin, W. Podkomorzy.

Pokazuią tu teraz w domu należącym do Ministerstwa Spraw Wewn: nad kanałem Moyka przy Sinim moście nowo wynalezioną machinę dla przygotowania i tarcia lnu i konopi, udoskonaloną przez biegłego mechanika Pana Suseda. Kto ią mieć pragnie, otrzymać ią może w rękodzielni tuteyszey Pana Berda, albo w rękodzielni skarbowey o 4 wiersty od Petersburga na drodze Peterhofskiey.

W Moskwie utworzyło się Towarzy-

stwo wieyskiego gospodarstwa, które postanawia upowszechniać doświadczenia rolnicze i inne gospodarskie przez pisma peryodyczne, ogłaszanie nagród i zaprowadzenia szkoły. Tę ostatnią na takich urządza zasadach, iżby do niey dla uczenia się wieyskiego gospodarstwa, przyymowani byli uczniowie, kosztem obywateli lub zgromadzeń za opłatę umiarkowaną, 400 rubli na rok za utrzymanie i naukę i 100 rub: na ieden raz. W szkole tey dawane będą nauki potrzebne do zarządzania majątkami, a mianowicie: nauka religii, prawidła Rossyyskiego ięzyka, arytmetyka, jeometryia, robienie planów, rysunki, sytuacyie, mechanika, budownictwo wieyskie, botanika, teoryia rolnictwa, chemiia, technologiia i nauka leczenia bydląt. Cesarz Jegomość potwierdzaiąc ustawy tego towarzystwa, podane przez Ministra spraw wewnętrznych, nayłaskawszym rozkazem zapewnił dla nowego tego zgromadzenia dobrodzieystwa: 1) Utrzymywania korrespondencyi bez opłaty poczty; 2) Mieć pieczęć z herbem Państwa i napisem, iaki sobie Towarzystwo obierze. 3) Wydać do kassy Towarzystwa 10,000 rubli. 4) Dla praktycznych doświadczeń rolniczych wyznaczyć w bliskości Moskwy pewną przestrzeń ziemi. 5) Corocznie o działaniach czynić od Towarzystwa doniesienia Ministrowi spraw wewnętrznych dla podania Jego Cesarskiey Mości.

Handel zagraniczny z Bessarabiią znakomicie się rozszerza: od połowy Czerwca do zamknięcia żeglugi w roku zeszłym liczba okrętów w portach Reińskim, Izmayłowskim i Akermańskim, przybyłych 202, wyszłych 204.

— D. 5 —

Z powodu śmierci N. Królowey Jeymości Hiszpańskiey, Izabelli Maryi Franciszki, N. Cesarz rozkazał przywdziać u dworu żałobę na cztery tygodnie, od dnia 29 Stycznia, łącząc ią z przywdzianą teraz żałobą.

Rektor Cesarsk: Uniwersytetu Wileńskiego Malewski, naymiłościwiey mianowany Kawalerem orderu S. Anny 3 klassy.

Radca rękodzielni, Jan Piatów, w nagrodę urządzeń jarmarku Niżgorodzkiego i udoskonalenia machin do przędzenia, udarowany złotym medalem na wstędze orderu S. Jędrzeja. — Kupiec Peterzburgski Jegerman, w nagrodę za udoskonalenie fabryki Rossyyskich kapeluszów, udarowany złotym medalem z napisem, za pożyteczne, na wstędze orderu S. Anny.

Dnia 12 Grudnia r. z. mroz w Tiflis doszedł do 7 stopni Reaumura, co tam prawdziwą iest osobliwością.

Z Astrachanu donoszą pod d. 2 Stycznia r. b. iż nadzwyczayna w tameczney strefie zima zaczęła się tam na początku Listopada i trwa ieszcze. Mrozy przechodziły iuż 20 stopni, a śniegu iest bardzo wiele. Koczuiące po tamecznych stepach narody tracą z tego powodu wiele bydła.

---

Przed nieiakim czasem Cesarz Chiński złożył z urzędu pierwszego Ministra Sang Tajin, za to, iż mu nie radził odwiedzić grobu przodków, i oświadczył, że panuiące w owczas morowe powietrze było skutkiem tego przedsięwzięcia Monarchy. Poczytano to oboie za wielkie nieposłuszeństwo rozkazom Jego Cesarskiey Mości, i wypadało go koniecznie ukarać. Wyszedł więc rozkaz, aby Minister zło-

żył urząd; pozwolono mu tylko nosić guzik 6tey klassy. Posłano go oraz na wygnanie do 8 sztandarów tułaiących się pasterzy w Cha-ha-urb. Nazwisko iego atoli pozostało na liście Ministrow, bo gdy przez 8 lat żadnego błędu nie popełnił, może mieć nadzieię powrócenia do swego urzędu.

*Z Wiednia d. 2 Marca.*

Podług doniesień z Wenec i Nayiaśnieysi Cesarstwo Jchmość z Ar y Xiężniczką Karoliną d. 17 Lutego o godzinie 3 z południa przybyli w pożądanym zdrowiu do tego miasta przy radosnych okrzykach zewsząd zbiegaiącego się ludu, przy wystrzałach z dział i odgłosie wszystkich dzwonów. Wiazd Jch tak co do wyboru szlachty i mnostwa osób różnych klass, jako też prepychu i mnostwa bark był zachwycaiący. NN. Cesarstwo wysiadłszy na ląd, udali się do katedralnego Kościoła S. Marka, a po odbytey modlitwie przez wielki plac do pałacu Cesarskiego. Zaledwo tam przybyli, gdy N. Cesarz raczył się żądaiącemu ludowi pokazać z okna, który go trzy krotnemi okrzykami: Niech żyie! powitał. W wieczor tak plac S. Marka, iako też inne części tego rozległego miasta były z własney ochoty oświecone. —— D. 18 Lutego dał J. C. K. Mość wszystkim tamteyszem Władzom posłuchanie. W wieczor NN. Cesarstwo w towarzystwie N. Arcy Xiężny Maryi Ludwiki, Xiężny Parmeńskiey, Vicekróla Lombardsko-Weneckiego Arcy Xcia Rainera i Arcy Xiężniczki Karoliny, zaszczycili obecnością swoią wielki teatr la Fenice, gdzie z wyrazami naywiększey radości przyiętemi zostali. — D. 19 z rana zwiedzał N. Cesarz publiczne zakłady, akademiie, i t. d. N. Cesarzowa dała dnia tego posłuchanie wszystkiem władzom, a po południu raczyła przyiąć uszanowanie od Dam Weneckich. W wieczor znaydowali się znowu NN. Cesarstwo w teatrze la Fenice i byli iak dnia poprzedzaiącego przyiętemi.

*Z Berlina d. 2 Marca.*

Nayiaśnieyszy Król udzielił Cesarsko-Rossyyskiemu Ministrowi skarbu Hr. Gurief order orła czarnego; etatowym Radcom Dembrowskiemu i Averinowi ordery orła czerwonego 2giey klassy, a Jenerał prowiantmeistrowi Porogskiemu i kollegialnym Radcom Antonski i Wolffram sdorff ordery orła czerwonego 3ciey klassy.

*Z Paryża d. 20 Lutego.*

Spodziewaią się, iż Król przyydzie w krótce do zupełnego zdrowia i będzie mógł zwyczaynych swoich przeiażdżek używać.

Xże Valentinois, par Francuzki, utracił tu d. 18 b. m. swoiego oyca Xcia Monaco (Henryka IV.) w 61 roku życia. Jedna z gazet tuteyszych donosi, iż wpadł do Sekwany, zanierychło był wydobyty i pomimo wszystkich użytych sposobów nie mógł bydź do życia przywrocony. Umysłowe iego siły były bardzo osłabione i w roku ieszcze 1814 syn iego otrzymał patent lenności na powyższe Xięstwo.

Kommissyia publicznego oświecenia czyli senat uniwersytetu wydał okolnik do przełożonych liceow i akademiy, aby z powodu zaszłych zdrożności przez uczącą się młodzież w kollegium Ludwika Wielkiego w Paryżu i t. d. większey dokładały baczności na zapobieganie podobnem wypadkom.

We Francyi liczą do 80,000 żydów Niemieckich, Włoskich, Hiszpańskich i Portugalskich; pierwszych mieszka nay więcey w departamentach północnych i w Alazacyi. W Paryżu znayduie się około 6000 żydów.

Z Roszfort odpłynęło z Apostolskim Prałatem 8 młodych zakonnic do Senegalu.

Mowią, iż Xże Richelieu uchwalone dla siebie uposażenie z 50,000 fr. odkazał szpitalom i dobroczynnem zakładom w Bordeaux.

Czterey synowie straconego Marszałka Ney postali na wystawić się maiący w Strazburgu pomnik Jenerała Klebera, przyiaciela ich oyca, 100 fr. z wyrażeniem, iż położenie ich nie dozwala im hoyniey okazać swey wdzięczności.

Miasto Mühlhausen zawdzięczaiąc dobre postępowanie w tem mieście Austryiackiego Pułkownika Mesemaere, rodowitego Belgiyczyka, posłało mu do Pragi szpadę w wartości 600 czer. zł.

Z radością dowiedziano się tu, iż nastąpiło poiednanie między Ministrem woyny St. Cyr i Marszałkiem Oudinot, dawnemi towarzyszami oręża.

Zapustny wół, którego tu w tych dniach rzeźnicy oprowadzać będą, ważyć ma 2931 funtów.

Spichrze w Marsylii zapełnione są przywiezionem zbożem z portów morza czarnego. Spekulacyie na nieurodzay we Francyi zawiedzionemi zostały.

Ciągle czynione są odmiany w wewnętrzney naszey administracyi.

" Niektórzy ludzie ( wyraża onegdayszy Monitor ) chociaż ustawicznie są pokonanemi, udaią się iednak za naylepszych, i są wyśmianemi. Ciż ludzie gwarzą o domowey woynie i poboiowiskach. Jakież oni chcą wzbudzić uczucia? Trwogę, gniew czyli litość? W ich postępowaniu widać nierozsądek, który zadziwia nawet osoby naywięcey z głupstwami ludzkiemi oswoione. Ludzie ci nie chcą więc aby usunięte było złe, które oni zrządzili. Nie chcą, aby to złe puścić w niepamięć. Zaledwo uspokoiła się Francyia, iuż ci podwaiaią swoie usiłowania, dla zatrwożenia iey na nowo. Chcą może przyłożyć nieco balsamu na rany, które sami zadali, protestuią się i gniewaią, albo raczey rozpaczaią, iż odebrano im broń morderczą, której chcieliby ieszcze przynaymniey myślą użyć przeciw swoim przeciwnikom. Czyliż teraźnieysze Ministeryium prześladuie kogo, lub przynaymniey iednego człowieka na wygnanie skazało? Przedsiębierzeż surowe środki? Obywatelska spokoyność, domowe szczęście i wolność sąż naruszonemi? Nie. Wszyscy wygnańcy powracaią do oyczyzny; lecz mądrość Króla nie chce bydź usługiwaną od ajentów, którzyby sprzeciwiali się iego postanowieniom zamiast wspierania onych. Oto iest wszystko; oto iest iedyna przyczyna przykrych zarzutów. Co więcey; biią na gwałt; krzyczą, aby ścigać, odpierać i bronić się. Lecz przeciw komu? gdzież nieprzyiaciel? „

*Z Montpellier d. 3 Lutego.*

W teatrze tuteyszym spokoyność publiczna przerwana wczoray została. Uczniowie tuteyszego uniwersytetu wygwizdali daną wczoray nową sztukę pod tytułem: *le Nouveau Seigneur du Village* ( Nowy Pan wsi ) którey niewiadomem autorem był Prefekt tego departamentu, P.

Creuzé de Lessert. Zwierzchność poczytała za swóy obowiązek kazać grubiańskich wygwizdaczów uwięzić; a ponieważ ich znaczna była liczba, kazała sile zbroyney wniyść do teatru. Jeden z uczniów został w udo raniony, a 5 porwano do więzienia. Dziś zgromadzili się uczniowie, żądaiąc uwolnienia uwięzionych kollegów, ale zwierzchność uciekła się znowu do siły zbroyney i kazała zgromadzonych rozpędzić. Uczniowie w mniemaniu, iż nic zdrożnego nie uczynili, zebrali się dziś w uniwersytecie, dla naradzenia się czyli w massie maią miasto opuścić (iest ich do 900 a naywięcey cudzoziemców.) Dla miasta byłoby bolesną rzeczą, gdyby tyle uczniów, których pobyt użyteczny iest dla miasta Montpellier, opuścić go miało dla wygwizdania sztuki teatralney. Mniemali, iż Zastępca Prezydenta nie miał prawa za wygwizdanie sztuki więzić uczniow, chociaż nawet sam Prefekt był iey autorem. Prefekt zaś, (Monarcha w swem departamencie) z powodu buntowniczego ducha uczącey się młodzieży wydał rozporządzenie: 1) iż 5 uczniow schwytanych na uczynku buntu oddanemi bydź maią Prokuratorowi Królewskiemu do sądowego postępowania; 2) iż uczniom aż do końca teatralnego roku (d. 4 Marca) zabronione iest bywanie w teatrze; 3) iż nie wolno uczniom znaydować się w większey iak 10 liczbie na mieyscach publicznych. Oprócz tego ma zawsze do teatru 50 zbroynych ludzi zaciągać, dla zapobieżenia zdrożnościom, a kawiarnia w którey schodzili się uczniowie i żandarmów znieważyli, ma bydź na 3 dni zamknięta.

Rozporządzenie Prefekta tak dalece rozjątrzyło uczniow, iż nie sądząc się bydź bezpiecznemi, postanowili wszyscy opuścić Montpellier, i kupami udawali się do Prezydenta o paszporty. Lubo ten odmowił im paszportów, chcą iednak z rozporządzeniem Prefekta zamiast paszportu opuścić miasto.

*Z Londynu d. 19 Lutego.*

W Londynie upadły trzy wielkie domy kupieckie; ieden handluiący zbożem, a dwa utrzymuiące refineryie cukru.

Rządowe papiery utrzymuią się ciągle między 76 i 77 za 100. Rząd utrzymuie ustawicznie ich ruch, zakupuiąc ie i sprzedaiąc przez swoich ajentów. Lecz podobne czynności handlowe są tylko pozorne, w istocie zaś niczem.

Gazeta Times umieściła następuiący historyczny opis celnieyszych Europeyskich banków: Bank Wenecki był naydawnieyszy, bo istniał od 4 wieków, i ustał za wtargnieniem woyska Francuzkiego w r. 1797. Bank Amsterdamski założony został na wzór Weneckiego w r. 1609. Początkowe iego kapitały składały się z dukatów czyli dukatanow, które Hiszpaniia bić kazała podczas woyny przeciw Hollandyi, i które przez tę woynę weszły do tego kraiu, który chciano podbić. Utracił on wiele z kredytu swego przez cząstkowe bankructwo podczas zdobycia Hollandyi przez Francuzów. Bank Hamburski założony został na wzór poprzedzaiącego w r. 1619. Wiadomo, że Marszałek Xże Eckmühl zabrał wszystkie iego fundusze; lecz Rząd Francuzki wynagrodził mu tę stratę. Bank Genueński, naydawnieyszy z istnieiących dotąd, upadł na zawsze przez wtargnienie Austryiaków w r. 1746. Bank Wiedeński założony był przez Maryią Teressę podczas siedmioletniey woyny. Ban-

Berliński, założony w r. 1765 skrzepia się po odniesionych klęskach podczas wtargnienia Francuzow w r. 1806. Bank Sztokolmski, ieden z dawnieyszych, założony był w r. 1657. Od Gustawa III kray stał się tak dalece ubogim w pieniądze, iż musiano wydać bilety do zastąpienia nawet miedzianey monety. Bank Kopenhagski, założony w r. 1736, doznał w ostatnich czasach znaczney straty na swoich papierach. Bank Rossyyski, założony w r. 1768 przez Katarzynę II doznaie także znaczney straty na swych assygnatach. Bank Angielski istnieie od 126 lat. Winien on swoie założenie Szkotowi, który nie mogąc przebydź ciaśniny Panama, wpadł na myśl założenia banku. Bilety iego nie przechodzą dotąd 25 mill. f. szt. Kapitały iego składaią się powiększey części z papierów rządowych. Jest on środkiem wszystkich obrotów kupieckich; naywiększy popełnił błąd, iż wdał się w sprawy skarbu publicznego, bo przez to naywiększa liczba banków upadła.

Bil tyczący się puszczenia w bieg 20 mill. nowych biletów skarbowych, został w izbie niższey potrzeci raz odczytany i przyięty. Mówią, iż Kanclerz skarbowy zamyśla otworzyć układy o nową pożyczkę 9 do 10 mill. f. szt. —— W teyże izbie wniosł wczoray P. Benner, aby wyznaczona została kommissyia do roztrząśnienia sposobu odsełania przestępców do osady Neu-Süd-Wales. Temu wnioskowi sprzeciwiał się Lord Castlereagh. Spory z tego powodu trwały aż do północy, poczem większością 139 przeciw 39 głosów wniosek P. Benner odrzucony został.

Z Liwerpoolu nadeszła nieprzyiemna wiadomość, że robotnicy w Węglaney kopalni St. Helens domagali się na nowo większey płacy. Zamiast wysłuchania ich żądania, wezwano przeciw nim woyska z Wareington i Liwerpolu. Uwięziono ich herszta Johnson; lecz zdaie się, iż więcey tych buntowników uwięzą. Robotnicy takichże kopalni w Prescot i Whiston zachowuią się spokoynie, i bunt rozciąga się tylko do St. Helens.

Nad nową wyprawą do bieguna północnego mieć będzie Porucznik Harry dowodztwo na okręcie Hekta z 55 ludzi osady, a towarzyszyć mu będzie Porucznik Lidder na okręcie Griper z 35 ludzi osady.

Okręt Glide, który d 1 Listopada z Batawii odpłynął i do Nowegoiorku zawinął, przywiózł wiadomość, iż na Amboyna wielki wybuchnął rokosz, którego herszt z swoiemi wspólnikami wielkie poczynił spustoszenia.

Z Sierra Leona nadeszły tu doniesienia do środka Grudnia, które opiewaią, iż wielu Murzynów pomimo baczności okrętów Angielskich prowadzą nad brzegami Afryki obmierzły handel niewolnikami. Handel złotem przerwany został z powodu woyny między Achantami i kraiem Buntukko; lecz spodziewaią się, iż Konsul, którego nasz Rząd posłał do Achantow, nakłoni ich do pokoiu. Król Achantow napisał iuż do tego Konsula długi list, w którym przyrzeka, iż chce bydź przyiacielem i bratem Króla Angielskiego; cieszy go, iż zobaczył statki Angielskie kończy swóy list temi słowy: „Achantowie i Fantowie nie są iednakowemi: Achantowie posełaią dobre złoto i odbieraią za nie dobry proch od Anglików

wszystko iest u nich dobre. Lecz Fantowie biorą dobre złoto od Achantow, a daią złe Anglikom; zakupuią 10 chustek od Anglików, a daią Achantom 8; z beczki kupionego rumu, roztwarzaiąc go wodą, robią dwie dla Achantow; do prochu, który Achantom przedaią mieszaią tłuczone węgle. Fantowie są źli ludzie.,,

Ostatnie gazety i listy prywatne z Buenos-Ayres zawieraią wiadomość, która ieśli iest prawdziwą, a zdaie się bydź taką, ponieważ pochodzi od naywyższego Dyrektora Chili, stawia Vicekróla Peru w niepodobieństwie oparcia się wyprawie, którą patryioci południowey Ameryki przeciw tey prowincyi wysełaią. Cztery statki, pomiędzy któremi ieden 50 działowy, które wiozły dawno oczekiwane i potrzebne woyska do Lima, zebrane zostały przez wyszłą z Valparaso eskadrę patryiotów. Dodaią, iż woyska Królewskie po tey klęsce opuściły wszystkie mieysca, które ieszcze w Chili zaymowały; lecz tey wiadomości nie można ieszcze zupełnie wierzyć, ponieważ nie pochodzi, iak powyższa o zabraniu okrętów, od naywyższego Dyrektora O'Higgin.

Z Nowegoiorku piszą, iż okręt Perria zatrzymany był d. 10 Grudnia o milę od wyspy S. Heleny przez korwetę Angielską, którey dowodca wszedł na powyższy okręt, i zapewnił go, iż Bonaparte iest zdrowy, ale bardzo niekontent z swoiego losu.

List z wyspy S. Heleny pisany pod dniem 20 Listopada donosi: ,, Nowe pomieszkanie dla Napoleona budują naprzeciwko teraźnieyszego pomieszkania Jenerała Bertranda. Budynek ten otoczony będzie dziedzińcem, maiącym 60 stóp na froncie, i murem kamiennym z żelaznemi palisadami, maiącemi 10 stóp wysokości. Wszystkie materyiały muszą rękami wynoszone bydź na górę, co użytych do tego żołnierzy niezmiernie unuża. Od mieniaią ich wprawdzie co trzeci dzień, wszelako panuią między niemi mnogie choroby, co przypisuią wilgotnemu klimatowi. Nie spodziewaią się, aby ten budynek skończonym był przed trzema lub czteroma laty, luboć Gubernator twierdzi, że tylko 9 do 10 miesięcy czasu potrzebuie na to Dogląda on codzień robotników, i bywa często w Longwoodzie, nigdy atoli nie mógł dostąpić rozmowy z Napoleonem, z innemi zaś Francuzami nie mówi. Powiadaią, że Bonaparte życzył sobie, aby to pomieszkanie zbudowano na innem mieyscu, nie tam gdzie chce P. Hudson Lowe, i że oświadczył, iż mieszkać tam nie będzie. Na ten przypadek postanowić miał Gubernator, nie kazać poprawiać teraźnieyszego pomieszkania Bonapartego, lecz dopuścić nawet i obalenia się iego, ażeby przez to przymusić więznia do obięcia nowego pomieszkania. Nic nie może bydź smutnieyszem nad położenie biedney P. Bertrandowey. Angielskim Officerom zabroniono odwiedzać iey męża; a gdy sama zgłosiła się do rodzin niektórych Officerów, które dotychczas odwiedzała, nie przytęto iey w skutku ponowionego zakazu wszelkiego związku. Kto mówi z Francuzami, musi pod przysięgą powtarzać przedmiot rozmowy, dla tego unikaią ich wszyscy. Hrabia Balmaine i Kapitan Gor Adjutant Kommissarza Francuzkiego, wyiechali z wyspy S. Heleny do Brazylii; nie spodziewaią się, aby powrocili. Inkwizycyia Hiszpańska nie może surowiey czuwać nad wprowadzeniem gazet zagranicznych, i dla tego nie wiedzą tu wcale nic

otem, co się dzieie w Europie. „

*Z Minchen d. 20 Lutego.*

D. 15 b. m. było publiczne posiedzenie izby Deputowanych, na które zebrało się mnostwo słuchaczów. Naprzod z powodu bezimiennego zażalenia przeciw podziałowi otrzymanego od Francyi wynagrodzenia, zrobione było pytanie: czyli bezimienne zażalenia maią bydź odrzucone lub czyli zażalenia tyczące się oyczyzny uważane bydź maią iako ; bezimienne? Większością głosów postanowiono, iż takowe zażalenia maią bydź przyymowane i roztrząsane. Teraźnieysze dało powod do wyiaśnienia, iż Bawaryia rachowała i żądała od Francyi 76 mil. lecz tylko 10 mill. fr. otrzymała. Przyczem pretensyie ieszcze z siedmioletniey woyny nie mogły bydź tak prędko załatwione. Potem wszedł do izby Minister skarbowy, Hr. Lerchenfeld, z innemi Ministrami i złożył izbie rachunek wszystkich dochodów i wydatków królestwa. Podług tego rachunku niedobor wynosi 682,590 Złr. dla zastąpienia, którego ma bydź cło podniesione i sprostowane, które nie będzie dla kupców tak iak dotąd uciążliwe, a o 2½ mill. więcey uczyni; daley stępel będzie podniesiony, a wybieranie podatków dla zmnieyszenia kosztów gminom powierzone. Lotterya ma się utrzymać, ponieważ 1 mill. dochodu, który czyni, z trudnością przyszłoby zastąpić. Lecz zato monopolium tabaki zostanie zniesione.

Bank narodowy ma bydź ustanowiony. Stan skarbu Bawarskiego wyszedł dziś z druku, i będzie przez stany, rownie iak nowe proiekta do ustaw skarbowych roztrząsany. Ogólny dług Bawaryi wynosi 105,752,658 Złr. Zateraźnieyszego panowania zaciągnięto tylko 15 mill. Złr.

Ze wszystkich stron nadsełane są do umieszczenia wydawcom gazet Wirceburskich, Bamberskich i innych listy rzekomo od chłopów i wieśniaków o zniesienie wielu nadużyciow. Jeden ztych listów nalega o uchylenie niezrozumianego ięzyka Włoskiego z sądownictwa. "Niemieckie powinniśmy mieć ustawy; po Niemiecku, publicznie i bezpłatnie, nie po Włosku, biedni chłopi powinniśmy bydź sądzonemi.„ Inny z podpisem rzekomo Sołtysa z cyrkułu niższego Menu 1) o zmnieyszenie cła aby nie było grobem obyczayności; 2) o zniesienie iarmarków w niedziele; 3 o karanie gorszących małżeństw; 4) o zreformowanie patronów; 5) o skrocenie procedury sądowey; 6) o zmnieyszenie koszt w kass gminnych; 7) o zaprowadzenie sprawiedliwey miary drzewa; 8) o sprostowanie etatowego roku (rok Bawarski kończył się dotąd do 1go Września); 9) o wynagrodzenie sędziów pokoiu; 10 o zniesienie lub zmnieyszenie opłaty od słodu; 11) o zniesienie pańszczyzny, &c.

Względem uskutecznienia konkordatu naszego stawaią coraz większe przeszkody. Naywiększa zaś trudność zachodzi w uposażeniu Arcybiskupów i Biskupow, z 8 ich kapitułami, seminaryiami i duchownemi domami; gdyż płace 2 Arcybiskupów, 6 Biskupów, 8 Proboszczów, 8 katedralnych Dziekanów, 68 Kanoników i 48 katedralnych Wikaryuszów oprócz mieszkań wynoszą rocznie 273,000 Zł.

Zbroiownia tuteysza iest prawie wyprożniona, ponieważ Augszburg przeznaczony został na główny skład broni Królestwa. Zawieziono tam iuż 10 bryg rozmaitey broni, gdzie gmach zbroiowni znacznie rozprzestrzeniony został.

DODATEK
DO Nr. 20.
GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 10 MARCA 1819 ROKU WE SZRODĘ

*Z Stambułu d. 16 Stycznia.*

Podług doniesień ze wschodu zadaleko posuwamy nasze mniemanie, gdy sądziemy, iż o Wehabitach, otym licznym i niestałym ludzie, który częstokroć zgromadza się do 300,000 głów, więcey słyszeć nie będziemy. Jbrahim Basza odniósł wprawdzie świetne zwycięztwo, ale ieden tylko korpus zniszczył, równie iak iednego z ich hersztów Abdallah schwytał. Na czele narodu znayduie się wielce szanowana, 22letnia piękna i odważna córka zmarłego Wehabi, od którego te ludy przybrały nazwisko. Twierdzą nawet, iż od niey tylko zależało podać rękę synowi Wielkorządcy Egipskiego, któtey mu dumna ta dziewica odmówiła.

*Z Szwaycaryi d. 16 Lutego.*

N. Król Hiszpański doniósł także lidze Szwaycarskiey o śmierci swey małżonki. W zupełnym iego tytule znayduie się także tytuł H. Habsburskiego.

Podług urzędowego pocztetu następuiący Szwaycarowie padli d. 10 Sierpnia 1792 w Paryżu ofiarą: Na dziedzieńcu Tuilleries zginęło 15 officerów; pod giulotyną padli Majorowie Baron Bachmann i Nefels d. 2 Września. W więzieniach Opactwie i Conciergerie zamordowanych zostało 12 officerów; żołnierzy Szwaycarów zginęło 580.

ROZMAITOSCI.

*O Stosunkach Rządów do Ducha czasu.*
*(Z Gazety Weimarskiey.)*

Wiele Rządów postępuie tak, iak gdyby w cale niebyło ducha czasu, a wielu stronników ducha czasu, którzy wszystko chcieliby przeistoczyć, czynią tak, iak gdyby to bez pomocy Rządów uskutecznić można. Wychodzi to na to, iak gdyby ciała mniemały, iż bez duszy żyć mogą, lub dusze iż bez ciała działać potrafią. Jeśli duch czasu ma działać, musi się iakim bądź sposobem z interessem potęgi połączyć, gdyż przez nią dopiero nabiera ciała. Jeśli potęga chce bydź czem więcey, iak przypadkowem zbiorem sił, ieśli chce się sama przeciw chimerom czasu zabezpieczyć, tedy powinna bydź iakimkolwiek bądź duchem ożywiona; ponieważ duch iest niezmienny na wszelkie wypadki, łączy, iednoczy i urządza wszystko wedle potrzeby. Podczas reformy Lutra nowy duch czasu nie wieleby był

wskurał, gdyby interess nie był doradził Xiążętom Niemieckim wydobyć się z podzwierzchnictwa Rzymu. Naywiększa i naysztuczniey połączona potęga nie potrafi się długo utrzymać, ieśli powszechny duch, który niewidocznie ludźmi kieruie, iest iey władzy przeciwny. Dla tego upadł Napoleon. Te zasady tak są powszechne, iż niemożna ich nigdy bezkarnie przestąpić. (Czyli wynalazek nowszych czasów: trzymania się w nieszczęściu ducha czasu, a pogardzania nim w szczęściu, i czyli ta zdobycz woyny oswobodzenia okaże się trwałą? nie trudno przepowiedzieć, ale trudno ey daleko znaleść wiarę. Większa część ludzi nie postrzega swey choroby, poki nie zachwieie ich członkami.

O SZUBRAWCACH I ICH LITERATURZE.

— z *Tygodnika Wileńkiego.* —

*List praprawnuka X. Baki przyiaciela prawdy, do Towarzystwa Szubrawskiego.*

Mądrzy ludzie wszystkich kraiów,
Dla poprawy obyczaiów,
Czy to iawnie, czy to skrycie,
Pracowali całe życie.
Możni, szukaiąc w tem sławy
Ludom pisali ustawy,
I wpływem swoiey wielkości
Chcieli zatrzeć namiętności.
Uczeni w rozprawach dzielnych,
Xięża w naukach Kościelnych,
Dążąc przywrócić wiek złoty,
Zachęcali lud do cnoty.
Każdy z nich czas próżno strawił,
Żaden ludzi nie poprawił:
Możny Pan nie słucha prawa,
Z mądrych dzieł się naigrawa,
Śmieie się z uczonych zdania,
Szydzi z Xięży i kazania,
Rozpuście nie kładzie granic,
Wiarę, prawo maiąc za nic.
Ale po takiey przemowie,
Ktokolwiek mnie w oczy powie:
„Gdy nie można świat poprawić,
Trzeba tak, iak iest zostawić,
Głowy napróżno nie trudzić,
Siebie i drugich nie nudzić —„
„Nię! — kto przedsięwziął woiować,
Musi wszystkich sił sprobować,
I dotąd broni nie składać,
Póki w siłach iest nią władać:
Sposób myślenia był taki,
Mego prapradziada Baki.„
Lecz do iakegoż oręża
Wziąść się—gdy iuż złość zwycięża?
Wszystkie sposoby są znane,
Wszystkie źrodła wyczerpane;
Broń Moliera, Krasickiego
Dziś niezdatna iest do tego;
Każdy człowiek tłumu przeczy,
Krzycząc, że to stare rzeczy:
Gardzą satyrą nauki,
Na Teatr brną nie dla sztuki:
Pić w bufecie lub się kłucić,
I Aktorki bałamucić.
Tak gdy roztrząsałem sprawy,
Bez sposobu do poprawy;
Słyszę że cnoty wyznawcy,
Nazywaiąc się Szubrawcy,
Zebrawszy się do gromady
Wytykaią ludzkie wady.
W szynkach, sklepach, i pałacach,
Po ulicach i na placach,
Wśród magnatów, urzędników,
Walczą cnoty przeciwników.
I wskazuią ludziom wszędy
Wady gorszące i błędy;
Ogłaszaiąc to bez złości
Przez Brukowe Wiadomości.
Cześć wam Szubrawcy i sława!
Zwycięztwo dziś przy was stawa;
Lękaią się was bankruty,

I szulery i filuty ;
Trzęsą się exdywizory,
Ciemiężące possessory,
Panowie arystokraty,
Zaprzedane adwokaty,
Opiekonowie złodzieie,
Tylko żydek z was się śmieie:
Maiąc złoto, śmiało broi,
I niczego się nie boi.
Ale w wyższey klassie ludzi,
Broń szyderstwa cnotę wzbudzi,
Choć ku złemu chętka łechce,
Wytkniętym bydź żaden nie chce.
Gdyby móy praprądziad miły,
Mógł ze swey powstać mogiły!
Powtórnieby zmarł z radości
Czytaiąc te wiadomości:
Gdzie dowcip z pisania sztuką,
Razem łączą się z nauką.
On także był zbrodni chłostą:
A chociaż szedł drogą prostą,
Wam podobnie, z wady szydził,
Kochał cnotę,— zbrodnią brzydził;
I przez wiersze choć niezgrabne,
Ogłaszał prawdy powabne.
Gdyby dziś żył, powiem śmiele,
Stanąłby na waszem czele.
Tak w imieniu Prapradziada
Wam praprawnuk dzięki składa,
Za staranie złych odmienić,
Kąkol z pszenicy wyplenić.
Niechże wasza sława wzrasta!
Życzę wam szczęścia — i basta.

---

*Dnia 8 i 9 Marca 1819.*
*Cena zbóż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.*

| Korzec | 1. Zł. | gr. | 2. Zł. | gr. | 3. Zł. | gr. | 4. Zł. | gr. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Pszenicy | 24 | — | 22 | — | 20 | — | 18 | — |
| — Żyta | 13 | — | 12 | 15 | 12 | — | 11 | — |
| — Jęczmienia | 10 | — | 9 | 15 | 9 | — | 8 | — |
| — Owsa | 6 | — | 5 | 15 | 5 | — | — | — |
| — Jagieł | 40 | — | 36 | — | 34 | — | 30 | — |
| — Grochu | 13 | — | 12 | — | 11 | — | 10 | — |
| — Rzepaku | 28 | — | 27 | — | 26 | — | 25 | — |

---

Cena Zboża
*W Warszawie d. 27 Lutego*

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Korzec Pszenicy | od Złp. | 28 | do | 38. |
| — — Żyta | — — | 16 | — | 23 |
| — — Jęczmienia | — — | 13 | — | 16. |
| — — Owsa | — — | 9 | — | 11. |
| — — Grochu | — — | 15 | — | 19. |

Cena Zboża
*W Gdańsku d. 26 Lutego*

Łaszt 28 Korcy wynoszący.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Pszenicy | od Złp. | 1000 | do | 1240. |
| Żyta | — — | 680 | — | 700. |
| Jęczmienia | — — | 580 | — | 600. |
| Owsa | — — | 260 | — | 280. |
| Grochu | — — | 680 | — | 720. |

Bieg Pieniędzy
*W Krakowie d. 8 Marca*

| | | | |
|---|---|---|---|
| Czer. Zł. Holl: monetą Courant | Złp. | 19 gr. | 6. |
| — detto Cesarski . | — — | 18 | — 18 |
| Fryd. Pruskie . . . | — . | 33 | — — |
| Luidor . . . . . . . | — | 37 | — — |
| Złoto frankowy . . . . | — . | 32 | — — |
| Szeiny Wiedeńskie za 100 | — . | 235 | — — |
| Złoty ryński Szeinami . | — . | 1. | — 20 |

---

## DONIESIENIA

Wydział Dochodów Publicznych i Dóbr Narodowych w Senacie Rządzącym Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu. W skutek wezwania Kommissyi Włościańskiey przez Trzy Nayiaśnieysze Dwory do usamowolnienia Włościan w Kraiu Wolnego Miasta Krakowa, i Jego Okręgu ustanowioney z dnia 10 Lutego r. b. do N. 41 do Senatu podanego, zawiadomia Wydział Dochodów Publiczność, iż Dobra, i realności na wieczną Dzierżawę (Erbpacht) przeznaczone wypuszczanemi będą przez publiczną Licytacyą w terminach, to iest: Pierwszym 1. Maja 1819 r. i następnych, drugim 15 Maja 1819, i następnych, trzecim i ostanowczym 1. Czerwca 1819, i następnych.

*W Dobrach Lipowiec.*

1. Folwark Wygiełżów obeymuiący Gruntu ornego morgów 160, Łąk morgów 20, z Propinacyią, Piecem Wapiennym, budowlami Folwarcznemi, Browarem &c

2. Folwark Mętków obeymuiący Gruntu ornego morgów 105, Łąk morgów 24 w Jeziorach morgów 11 z pobudynkami i Propinacyią.

3. Realność tamże, do współubiegania Starozakonnych morgów 10.

4. Folwark Kwaczała obeymuiący Gruntu Ornego morgów 92, Łąk morgów 20 z budynkami i Propinacyią.

5. Realność tamże do współubiegania Starozakonnych morgów 10.

6. Folwark Jankowice obeymuiący Gruntu Ornego morgów 100, Łąk morgów 26. Pastwisk morgów 22 z budowlami i Propinacyą.

7. Realność tamże do współ ubiegania Starozakonnych morgów 10.

8. Dwie realności we Wsi Zagorzu do współubiegania Starozakonnych, każda Morgów 10.

*W Dobrach Wyciąże.*

1. Folwark Wyciąże obeymuiący w Gruntach ornych, łąkach, około morgów 200 z Propinacyą i budowlami.

2. Dwie realności do współubiegania Starozakonnych, każda od morgów 10.

*W Dobrach Tonie.*

1. Folwark Tonie obeymuiący w Gruntach ornych, łąkach, około morgów 110 z Propinacyą i budowlami.

2. Realność do współubiegania Starozakonnych od Morgów 10.

Życzący sobie nabywać takowe Dzierżawy wieczne, o Warunkach Licytacy do kontraktów maiących bydź ogłoszonych, mogą się wprzód dowiedzieć w Biórze Kommissyi Włościańskiey, gdzie równie, o Stanie Dóbr tych, o Budynkach, dokładnie zawiadomionemi będą. —— W Krakowie dnia 22go Lutego 1819 roku.

*Grodzicki.* —

Za Sekretarza Adi. Wy. *Marcisiewicz.*

Wydział Policyi w Senacie Rządzącym Wolnego, Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i iego Okręgu, podaie do publiczney wiadomości, iż w dniu 22 b. m. o godzinie 9tey ranney w Biórach Wydziału Policyi nastąpi licytacyia publiczna na zakupienie dla Milicyi kraiowey Płotna łokci 1523 i pół, poczynaiąca się od ceny pierwszego wywołania po groszy 24 za łokieć. W tym przeto terminie maiący chęć licytowania Entreprenorowie, zgłosić się maią do Wydziału Policyi; zaś o warunkach licytacyi w tymże Wydziale każdego czasu wywiedzieć się będą mogli.

W Krakowie d. 8 Marca 1819.

*Linowski S. P.*
*Konwicki, Sek.*

W dniu 15 Marca r. b. o godzinie 10 ranney w Krakowie przy ulicy Rożanney w dniu pod L. 614 sytuowanym odbędzie się sprzedarz w drodze Exekucyi dwóch Kotłów i 403 sztuk rurek do robienia świec służących. — W dniu tymże po południu o godzinie drugiey w Krakowie na Piasku w domu pod L. 99 sprzedawane będą, Korale, bieliżna, i t. d. tudzież dochod z wyszynku trunków w tymże domu będący na rok ieden wydzierżawiony zostanie, płacący gotowizną przybicie otrzyma. W Krakowie d. 6 Marca 1819.

*Kawecki Kom: Sąd:*

Juridika Radziwiłowska dawniey, dziś Angielskie zwana, przy ulicy Wesoła położona, Częściami podług dzisieyszego rozdziału, lub razem z wolney ręki iest do sprzedania; po informacyą na mieysce udać się można do Właściciela.

W handlu Bened: Knaute i Komp. przy rynku wielkim pod L. 453 dostać można Ram wyzłacanych do Zwierciadeł lub Obrazów w naynowszym Guście i pomierną Cenę, na łokcie według swego żądania.